

Handläggare: Britt Mattsson
Telefon: 08-508 09 330

Till
Norrmalms stadsdelsnämnd

Åtgärdsprogram för att klara miljökvalitetsnormerna för kvävedioxid och PM10 i Stockholms län – remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

1. Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Christina Rapp Lundahl
stadsdelsdirektör

Britt Mattsson
avdelningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från bl.a. Norrmalms stadsdelsnämnd med anledning av en remiss från länsstyrelsen om åtgärdsprogram för att klara miljökvalitetsnormerna för kvävedioxid och PM10 i Stockholms län. Idag överskrids normerna på flera platser längs både det kommunala och statliga vägnätet i länet. Den dominerande källan till luftföroreningar är vägtrafik. Enligt miljöbalken ska ett åtgärdsprogram upprättas om det behövs för att en miljökvalitetsnorm ska kunna följas. Dess uppgift är att skydda människors hälsa och miljön. Åtgärdsprogrammet innebär att myndigheter och kommuner ska vidta de åtgärder och styrmedel som bäst leder till att miljökvalitetsnormerna följs.

Förvaltningen anser att det är angeläget att de åtgärder som programmet redovisar prioriteras och ges tillräckligt med resurser för att kunna genomföras. Förvaltningen vill särskilt betona betydelsen av god luftkvalité för de barn som växer upp i Stockholm. Ren luft är också ett viktigt varumärke för Stockholm.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har begärt yttrande från bl.a. Norrmalms stadsdelsnämnd med anledning av en remiss från länsstyrelsen om åtgärdsprogram för att klara miljö kvalitetsnormerna för kvävedioxid och PM10 i Stockholms län. Synpunkter ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 26 mars 2012. Remissen bifogas.

Miljö kvalitetsnormerna för luft, vilka utgår från EU:s ramdirektiv (08/50/EG) om luftkvalitet och renare luft i Europa, anger föroreningsnivåer som inte får överskridas.

Enligt 5 kap 4 § miljöbalken ska ett förslag till åtgärdsprogram upprättas om det behövs för att en miljö kvalitetsnorm ska kunna följas. Enligt Regleringsbrevet för 2011 ska länsstyrelsen i Stockholms län revidera de åtgärdsprogram för luftkvalitet för PM10 och kvävedioxid som fastställts för länet.

Ärendet

Miljö kvalitetsnormernas uppgift är att skydda människors hälsa och miljön. Miljö kvalitetsnormen för kvävedioxid och PM 10 (partiklar 2,5-10 µm), överskrids på 36 respektive 48 vägar och gator i Stockholms län. Flera av dessa gator finns inom Norrmalms stadsdelsområde exempelvis Birger Jarlsgatan, Vasagatan, Sveavägen, Norrlandsgatan, Regeringsgatan, Tegnergatan, Odengatan och Torsgatan. Den dominerande källan till luftföroreningar är vägtrafik. Trafiken i länet förväntas ha en snabb tillväxt vilket kommer att innebära en ytterligare utmaning när det gäller att uppnå miljö kvalitetsnormerna. De höga PM10-halterna är till största delen genererade av dubbdäckens slitage på vägbanorna.

Åtgärdsprogrammet innebär att myndigheter och kommuner ska vidta de åtgärder och styrmedel som bäst leder till att miljö kvalitetsnormerna följs. På grund av omfattningen av överskridanden av NO₂ och PM10 i Stockholms län är det enligt programmet inte möjligt att direkt ange en lämplig kombination av åtgärder eftersom bilden är komplex.

Enligt programmet är framtagande av erforderligt underlag för att kunna fatta välgrundade beslut samt regelbunden uppföljning och utvärdering särskilt viktigt för att kunna nå miljö målen.

Förslag till åtgärder

Tre olika typer av åtgärder rekommenderas i åtgärdsprogrammet.

- Åtgärder som ger relativt snabb effekt är minskad dubbdäcksanvändning, dammbindning, städning med ny effektiv teknik, minimerad sandning, sänkt hastighet, ändrad trängselskatt, miljözon lätta fordon och miljözon tunga fordon.
- Åtgärder som syftar till bättre beslutsunderlag är trafikflödesmätningar kameramätningar, pilotprojekt för åtgärder på trafikleder, utvärdering och uppföljning av åtgärdsprogram.
- Långsiktiga åtgärder är trafikregleringar och att effektivisera trafikarbetet.

Hälsoeffekter av kvävedioxider och partiklar

Luftföroreningar har både kort- och långsiktiga hälsoeffekter främst på andningsorganen och på hjärta och kärl. Vanliga sjukdomar i samband med påverkan är astma, allergier, lunginflammation, hjärtkärlsjukdomar, lungcancer, stroke och KOL (kronisk obstruktiv lungsjukdom). Särskilt känsliga grupper är barn, astmatiker, lungsjuka, hjärtsjuka, rökare och gamla. Skolor, förskolor, sjukhus och äldreboende är därför några objekt som särskilt behöver studeras. Hälsopåverkan sker vid mycket låga halter av föroreningarna och följer linjärt ökningen av halten. Exponeringen av luftföroreningar är så pass omfattande att hälsoeffekterna blir betydande på befolkningsnivå.

Enligt en nyligen genomförd studie av Storstockholms invånare beräknas cirka 30 till 40 personer årligen avlida i förtid på grund av exponering för de grova partiklarna, PM10, som främst kommer från dubbdäcksslitaget.

WHO (världshälsoorganisationen) har konstaterat att det inte finns några säkerställda grunder för att anta att kvävedioxid har några direkt toxiska effekter. Det nuvarande gränsvärdet inkluderar ändå en möjlighet att kvävedioxid är toxiskt i sig själv samtidigt som gränsvärdet fungerar som en indikator för andra föroreningar som kväveoxid, ultrafina partiklar och bensen.

Pågående och vidtagna åtgärder i Stockholms län

Trängselskatt

Trängselskatten infördes permanent i augusti 2007 och har inneburit färre fordonspassager in till staden samt en större andel miljöbilar. Utsläppen av kväveoxider beräknas ha minskat med 13 procent i Stockholms innerstad och för

hela Stockholms stad beräknas en minskning med 8 procent jämfört med före införandet av trängselskatten. Utsläppen av PM10 har minskat med 3 procent i innerstaden men ökat med 2 procent för staden som helhet.

Dubbdäcksförbud på Hornsgatan

Sedan den 1 januari 2010 är det förbjudet att köra med dubbdäck på Hornsgatan. Innan införandet genomfördes flera informationskampanjer för att få bilisterna att byta till dubbfria vinterdäck. Efter förbudet har cirka 30 procent av personbilarna dubbdäck på Hornsgatan mot cirka 50 procent i övriga innerstaden. Innan informationskampanjen och dubbdäcksförbudet var dubbdäcksanvändningen 65-70 procent i hela staden. Förbudet innebar också att trafiken på Hornsgatan minskade med cirka 25 procent under vintersäsongen 2010-2011 och med 15 procent på årsbasis. PM10-halten på Hornsgatan har sjunkit med 25 procent sedan förbudet infördes. Beräkningar visar att befolkningens exponering för PM10 i Storstockholm minskat med 3 procent.

Övriga åtgärder

Flera studier har visat att den beläggning av asfalt som används på starkt trafikerade gator och vägar, vilken är av hård typ för att minimera slitage, ger upphov till lägre partikelemissioner än alternativa mjukare beläggningar.

Trafikkontoret i Stockholm kommer att använda kalciummagnesiumacetat, CMA, under vinter och vår 2011/2012 för dammbindning på Hornsgatan och Sveavägen. Användningen av CMA på stadens infartsleder och innerstadsgator har minskat PM10 halterna med 35 procent respektive 20 procent.

Vid försök med städforon med vakuumteknik utan borstar på Stockholms gator har PM-halten sjunkit med 10-20 procent.

Under de två senaste vintrarna har mängden sandmaterial som lagts ut på gatorna i Stockholms innerstad varit mångdubbelt mer än tidigare år. Trots det har PM10-halterna varit lägre än tidigare. Detta visar på att sanden inte har en avgörande betydelse för partikelhalterna i staden.

Omfattande trädplantering i städer har visats reducera PM10-halterna med några procent. Trädplantering i ett slutet gaturum riskerar dock leda till försämrad luftomblandning och därmed högre halter av partiklar.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom parkmiljöavdelningen norra innerstaden.

Förvaltningens synpunkter

Flera gator inom Norrmalms stadsdelsområde överskrider aktuella miljökvalitetsnormer. Enligt förvaltningen är det speciellt viktigt att minska luftföroreningarna med tanke på de grupper i samhället som är extra känsliga som exempelvis barn, astmatiker, lungsjuka, hjärtsjuka och gamla. Den i åtgärdsprogrammet nämnda studien som uppskattar att cirka 30 till 40 personer årligen avlider i förtid i Storstockholm på grund av exponering av partiklarna som främst kommer från dubbdäcksslitaget är enligt förvaltningen ytterligare en viktig anledning till att vidta kraftfulla åtgärder för att förbättra luftkvaliteten.

Stockholmsregionens tillväxt förväntas innebära en trafikökning, vilket i sig utgör en stor utmaning när det gäller att kunna klara miljökvalitetsnormerna för kvävedioxid och PM10 i länet. Förvaltningen anser att det är angeläget att de åtgärder som åtgärdsprogrammet programmet redovisar prioriteras och ges tillräckligt med resurser för att kunna genomföras. Samverkan mellan berörda myndigheter och kommuner är enligt förvaltningen viktig för att på ett effektivt sätt kunna uppnå miljömålen. Förvaltningen hoppas att framtagandet av en spårvägs- och stomnässtrategi för den centrala staden och förslaget till framkomlighetsstrategi för Stockholm ska samverka och leda till att fler transporter i framtiden kan ske med kollektivtrafik, gång och cykel vilket kommer att leda till bättre luftkvalitet. Stadens nya översiktsplan "Promenadstaden" stöder detta.

Den nuvarande trängselskatten och förbudet mot dubbdäck på Hornsgatan har inneburit att halterna av PM10 och utsläppen av kvävedioxid har minskat vilket är positivt och visar att det är möjligt att med olika styrmedel förbättra luftkvaliteten.

Ren luft är ett viktigt varumärke för Stockholm och bidrar till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål om att Stockholms livsmiljö ska vara hållbar och att Stockholm ska vara en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende företagande och besökare.

Förvaltningen anser att åtgärdsprogrammet tydligare ska belysa parkernas betydelse och grönskans funktion som luftrenare i den urbana miljön. I en tätare stad med snabb tillväxt är denna fråga ständigt aktuell, och ett av stadens huvudmål är "ett grönt växande Stockholm". Vidare anser förvaltningen att det

mot bakgrund av att Stockholm utsågs till miljöhuvudstad i Europa år 2010, är extra angeläget med fortsatta miljöåtgärder som bidrar till att Stockholm utvecklas som förebild för god miljö.

Stadsdelsnämnden bidrar genom parkverksamheten till en god miljö genom att ställa miljökrav på entreprenörernas maskinpark, samt genom plantering av mer grönska inom stadsdelsområdets parker. Förvaltningen ser fram emot en teknikutveckling för bl.a. nya städmaskiner som enligt redovisade studier t kan ta upp mer än 95% av PM10.

Bilaga

Remissen.